

Houtse

HEEM

WANDEL DOOR DE GESCHIEDENIS VAN MIERLO-HOUT

ROUTE

Inleiding

Dat Mierlo-Hout een rijke historie heeft, is slechts bij een klein groepje bekend. Omdat het belangrijk is dat de historie behouden blijft, heeft de commissie Historisch Bewustzijn van de wijkraad Mierlo-Hout een prachtige wandelroute door Mierlo-Hout uitgezet. Deze route is ook speciaal voor de schooljeugd zodat zij kennis maken met de geschiedenis van het dorp waar zij in wonen. De commissie kreeg bij het samenstellen en beschrijven van de route hulp van diverse instanties. De route is ongeveer 8 km lang en is ook geschikt voor belangstellenden die rolstoelafhankelijk zijn.

De historische wandelroute start en eindigt bij wijkhuis De Geseldonk, Cederhoutstraat 44. Ze voert de wandelaars langs markante plekken en gebouwen in Mierlo-Hout. Vanaf de Geseldonk door wijk de Akkers richting het Eindhovensch Kanaal, vervolgens door een stukje Brandevoort en via de wijken Ashorst en Apostelwijk weer terug naar het centrum van Mierlo-Hout.

Op twintig bijzondere plekken langs de route zijn informatiebordjes met een QR-code geplaatst. Met de QR-code kunnen de belangstellenden alles teruglezen over de geschiedenis van Mierlo-Hout. Ook foto's en historische documenten kunnen worden ingezien.

Deze uitgave bestaat in feite uit drie delen. Op pagina 3 t/m 8 vind je de route-omschrijving met daartussen een beknopte uitleg van de bezienswaardigheden die je onderweg tegenkomt. Vanaf pagina 9 t/m 25 en 28 t/m 51 volgt een uitgebreide beschrijving van deze bezienswaardigheden. En op de middenpagina's 26 en 27 vind je de plattegrond van Mierlo-Hout, waarop de route is aangegeven.

De wijkraad Mierlo-Hout is ervan overtuigd dat met de totstandkoming van deze route een mooi naslagwerk over Mierlo-Hout wordt gepresenteerd en hoopt dat ze hiermee een kleine bijdrage heeft geleverd aan het historisch bewustzijn van de inwoners van deze prachtige wijk van Helmond.

Colofon

Deze uitgave werd mogelijk gemaakt door Wijkraad Mierlo-Hout in samenwerking met Heemkundevereniging Meyerle, Heemkundekring Helmont, Gemeente Helmond, Rabobank en De Bakermat.

Met dank aan: Mario Coolen, Marinus van den Elsen, Rinie Weijts †, Frans Schamper †, Peter Klomp, Anja Donkers, Harrie Löring en Jan Drouen.

De Houtse Heemroute

Startpunt wijkhuis De Geseldonk

Wijkhuis De Geseldonk werd gebouwd in 1974. Het was destijds de opvolger van parochiehuis Unitas dat door de bevolkingsgroei van Mierlo-Hout te klein was geworden. Later in deze route komen we nog langs Unitas gewandeld. De naam 'Geseldonk' is al heel oud. Een 'donk' is een hogere plek in een laaggelegen gebied.

▶ *Ga linksaf als u met de rug naar de ingang van De Geseldonk staat.*

▶ *Dan het eerste pad langs de haag links.*

▶ *Einde pad rechts het fietspad volgen.*

▶ *Doorlopen naar poort van het voetbalveld.*

1 Voetbalvereniging RKSVMierlo-Hout bestaat al meer dan 100 jaar. De club had op verschillende plaatsen op 't Hout haar thuishonk en kwam in 1962 op sportpark 'De Beemd' terecht. Dit was vroeger een landelijk gebied. Hier lagen de beemdgronden van het iets verderop gelegen gehucht Ganzenwinkel dat al in 1389 wordt vermeld in de archieven. Dit buurtschap ontstond uit een hoeve met een zogenaamd 'blokhuis'. Dat is een verdedigbaar stenen gebouw of toren.

▶ *Draai om en loop zo'n 20 meter terug en ga linksaf het (berg)pad in, vóór parallel langs het gebouw (openbare basisschool 't Hout).*

▶ *Vervolgens Mahoniehoutstraat oversteken en de Essenhoutstraat volgen.*

▶ *Einde weg rechtsaf. Direct eerste weg linksaf (Koeveldsestraat).*

2 Hier stond in een ver verleden de hoeve Hoesschot, die al in 1327 genoemd wordt. In de volksmond wordt nog steeds de oude naam 'Koeveldsepad' gebruikt. De straatnaam geeft al aan dat dit vroeger agrarisch gebied was. Twee boerderijen zijn hier nog stille getuigen van. In één daarvan heeft Scouting Mierlo-Hout onderdak gevonden. Dit is tevens het thuishonk van handboogvereniging Houts Welvaren. De boerderij brandde voor een deel af tijdens felle gevechten rond de bevrijding van Mierlo-Hout in het najaar van 1944.

▶ *Einde weg naar links Hoofdstraat.*

3 Dit deel van de Hoofdstraat heette vroeger Houtschestraat. Ter hoogte van supermarkt Aldi stond tot aan de Tweede Wereldoorlog de Houtse standerdmolen.

▶ *Vervolg de Hoofdstraat tot aan de rotonde.*

4 Kort voor de rotonde zie je de blauwe klok. Deze klok stond oorspronkelijk op het station van Keulen en is via een omweg in Mierlo-Hout beland. Het uurwerk loopt altijd gelijk dankzij ingebouwde 'Deutsche Gründlichkeit'. Midden op de rotonde vind je de iconische 'MH'-letters. Dit kunstwerk is een van de meest gefotografeerde objecten van Mierlo-Hout.

 De rotonde linksom volgen tot aan eetcafé De Barrier.

5 De naam van het eetcafé herinnert nog aan de Houtse Barrier waar vroeger tol werd geheven om gebruik te kunnen maken van de weg. Op de plek van woningbouwvereniging Compaen bevond zich confectiefabriek Milo. Pal vóór de fabriek stond lange tijd een groot wegwijk.

 Ga de Houtsestraat in.

De Houtsestraat was vroeger de doorgaande weg naar Mierlo en verder naar Geldrop en Eindhoven.

 Loop verder tot aan de elektriciteitsmast. Ga daar linksaf het parkje in.

Het parkje is onderdeel van 'plan Akkers'. Hier is een milieuvriendelijke woonwijk ontstaan. Door het parkje stroomt een oud beekje genaamd 'de Elderse Loop'. Deze mondt uit in de Goorloop.

 Aangekomen bij de verharde weg (Kromme Haagdijk), sla je rechtsaf.

 Ga rechtdoor tot aan het Eindhovens kanaal.

 Sla rechtsaf en volg het kanaal tot voorbij de nieuwe betonnen brug (2^e brug).

6 Het Eindhovens kanaal werd aangelegd in 1845. Aan Mierlo-Houtse zijde ligt het haventje met loswal waar schepen hun vracht konden laden en lossen. Ongeveer 100 meter vóór het nieuwe viaduct (de 'Nei' brug in de volksmond) zijn nog twee brughoofden te zien van de voormalige trambrug.

 Onder de nieuwe brug door.

 Vervolgens rechtsaf (Geldropse Ventweg).

7 Dit gebied heet van oudsher 'De Brand'. Hier vind je een karakteristiek wit wevershuisje met twee lindebomen. Aan de andere kant van de Korte Schutsboom lag, tot kort voor de Tweede Wereldoorlog, herberg 'De Geldersche Koe' (ook wel 'De Melkkoe' genoemd).

▷ *Bij splitsing links (Brandevoort).*

▷ *Doorlopen naar het grote kruispunt en bij Hasselbeemden rechtsaf.*

▷ *Doorlopen tot de rotonde en voorzichtig rechtdoor oversteken, deze weg heet "Brand".*

▷ *"Brand" volgen tot kruispunt en hier linksaf slaan (Schutsboom).*

▷ *Vervolgens de derde straat rechts (Tyssenvoort).*

▷ *Aan het einde van de Tyssenvoort, net voor het fietspad, linksaf het "Antoniusbosje" in.*

▷ *Als je het bosje uitkomt, ga je op het fietspad rechts, steek je de Antoniusweg over en loopt verder (Schutsboom).*

8 Hier lag in de late middeleeuwen de Lambertuskapel. De bewoners van Mierlo-Hout gingen hier ter kerke. De middeleeuwse hoeve Snepescheut lag ook vlak bij de kapel. Een wegkapelletje van het Antoniusgilde herinnert nog aan het feit dat hier vroeger de schutsboom van het gilde stond.

▷ *Loop nog zo'n 100 meter door over de weg Schutsboom tot voorbij de oude boerderij aan de rechterkant. Ga dan meteen rechtsaf het smalle paadje in met de naam Lambertveldje.*

▷ *Aan het einde van het pad schuin links afdraaien (Groot Schuilen).*

▷ *Sla rechtsaf bij de weg Neerhei en volg deze zo'n 100 meter. Neem dan linksaf het onverharde pad dat je het open park inleidt. Je loopt in de richting van het speeltuintje en het verharde fietspad.*

▷ *Aangekomen bij het verharde fietspad sla je linksaf en vervolgens twee keer links. Zo maak je een blokje om het kunstwerk 'De Schaar'.*

9 In dit park, met vergezicht op de St. Luciakerk, krijg je ook een indruk van het open agrarische landschap dat Mierlo-Hout vroeger typeerde.

10 Dit gebied heeft een interessante prehistorische geschiedenis. Bij opgravingen zijn hier bijvoorbeeld boerderijen en grafheuvels teruggevonden. Het kunstwerk herinnert hieraan en grafheuvels zijn met paalcirkels herkenbaar gemaakt.

▷ *Loop rechtsaf het lange rechte wandelpad in. Aan het einde van het wandelpad rechtsaf de Slegersstraat in.*

De Slegersstraat is een van de oudste straten van Mierlo-Hout en heeft een gevarieerde bebouwing. Je vindt er oude en nieuwere huurwoningen, boerderijen, vrijstaande huizen en winkels.

11 Kort voor het kerkhof zie je rechts het KJV-gebouw (later het Wit-Gele Kruisgebouw). Achter dit pand bevond zich tot in de jaren zestig het voetbalveld.

12 Iets voorbij het KJV-gebouw is een gedenksteen opgericht voor drie gesneuvelde Britse soldaten, die daar tijdelijk begraven hebben gelegen.

 Aangekomen bij de Hoofdstraat, steek je de straat over bij het voetgangersstoplicht voor de kerk.

13 Van hieruit kijk je mooi op het monumentale hart van Mierlo-Hout. Van links naar rechts; Unitasgebouw, pastorie, St. Luciakerk en Broederhuis.

 Ga nu weer terug naar de ingang van de St. Luciakerk.

Hier kun je een kijkje te nemen in de St. Luciakerk, waar je altijd een kaarsje op kunt steken in de Mariakapel.

 Steek nu Slegersstraat over in de richting van de spoorwegovergang.

14 Ter hoogte van de basisschool staat een infobord over het zusterklooster en de St. Lucia meisjesschool die beide aan de overkant hebben gestaan. Enkel de kapel is bewaard gebleven.

 Steek de spoorweg over en sla direct linksaf de Noord Parallelweg in.

15 Meteen rechts zie je de lage spoorwachtershuisjes. Nadat de originele wachtpost 36 verwoest werd tijdens de bevrijding van Mierlo-Hout, bouwde men dit rijtje woningen kort na de oorlog. Iets verderop aan je rechterhand zie je villa 'Mariahof' met het typische ronde raam en een boeiende historie. Vervolgens staat links, sinds 1992, het treinstation Helmond-'t Hout.

 Sla vóór de fietstunnel rechtsaf en volg het fietspad.

 Houd rechts aan en volg de weg De Hoefkens tot aan de Mierloseweg.

16 Hier vond 'bedrijvig' Mierlo-Hout van oudsher een plek. Links zie je de gebouwen van Jumbo aanhanger en opleggerfabriek en rechts van graveerderij Panhuizen. In de buurt stond ook de fabriek van Laura Ashley. Daar zijn nu talrijke jonge ondernemingen te vinden. De Mierloseweg heette overigens vroeger Kruisstraat.

 Steek de Mierloseweg over, ga dan linksaf en meteen rechtsaf de Aposteldreef in.

17 Meteen aan de Mierloseweg zie je het informatiebord over het Apostelhuis en een nagebouwde waterput. De eigenlijke locatie van het Apostelhuis en de put ligt in het park aan het eind van de sfeervolle Aposteldreef. In het park is het grachtenstelsel van het voormalige Apostelhuis bewaard gebleven. Ook is, met een beetje moeite, de oude putring terug te vinden. Het Apostelhuis was bedoeld als huisvesting voor twaalf hulpbehoevende mannen (vandaar de naam). Het werd in 1545 gesticht met gelden uit de nalatenschap kardinaal Willem van Enckevoirt. De boerderij die hier ligt werd in 1935 gebouwd nadat een eeuwenoude voorloper was afgebrand.

 Aan het einde van de 'Aposteldreef' linksaf (Calsstraat).

 Vervolgens rechtsaf naar het Kardinaalspad en meteen weer rechtsaf over een paadje het parkje in.

 Bij splitsing van het pad links aanhouden. Hier tref je links de markering van de echte waterput aan.

 Voor de jeu de boules baan rechts en dan het linker bruggetje over naar de Noord Parallelweg (spoor).

 Ga bij de Noord Parallelweg rechtsaf richting de spoorwegovergang.

 Vervolgens linksaf de spoorweg oversteken en Houtse Parallelweg oversteken richting het Herdenkingsmonument.

18 Het herdenkingsmonument staat voor vrijheid en herdenken. De bevrijding van dit gebied vond plaats in september 1944 door Britse eenheden. Het monument is een symbolische weergave van de boerderij die bij de overweg stond ter hoogte van de nieuwbouw "Voorstadhalte". De gekozen locatie voor het monument is gebaseerd op historische feiten, namelijk daar waar de strijd in Mierlo-Hout het hevigst was. Jaarlijks op 22 september worden op deze locatie de omgekomen inwoners herdacht en de in Mierlo-Hout gesneuvelde militairen.

 Houtse Parallelweg vervolgen naar hoek Kardinaal Van Enckevoirtstraat.

De kniehoge tuinmuurtjes van huisnummers 136-137 aan de Houtse Parallelweg zijn gemetseld met historische stenen uit de restanten van de allereerste Apostelhoeve die in 1934 door brand werd verwoest.

 Ga rechtsaf de Kardinaal Van Enckevoirtstraat in en loop door tot einde, dan linksaf naar Pastoor Van Massenhovenstraat.

19 Dit wijkje is een van de eerste nieuwbouwprojecten van Houtse Woningbouwvereniging. Hier vind je een parkje met speelplek. Dit was in de jaren vijftig en zestig een heuse speeltuin. Drijvende kracht achter de speeltuin van de heer Van de Vorst.

 Loop door via Pastoor Verbraeckenstraat naar Pastoor Elsenstraat en dan rechtsaf slaan.

De Beemdstraat is de oude, middeleeuwse naam voor de Pastoor Elsenstraat. Voor toen was dat een heel toepasselijke naam, omdat deze inderdaad naar de Houtse beemden voerde.

 Na zo'n honderd meter linksaf slaan bij het plantsoen/grasveld. Het autoluwe straatje dat je nu in wandelt, maakt ook deel uit van de Pastoor Elsenstraat.

 Aan het einde van het straatje linksaf slaan en het Gheynspark inlopen.

20 In 1991 betrokken de eerste bewoners de woningen rondom het rustige Gheynspark. De wijk heeft sinds 1993 een actieve buurtvereniging. Hier stond van 1961 tot 1988 de LHNO-school met de naam 'Regina Pacis' (Koningin van de Vrede). LHNO staat voor Lager Huishoud- en Nijverheidsonderwijs.

 Tot besluit, pad volgen naar sporthal. Hiernaast ligt de Geseldonk, het start- en eindpunt van deze wandeling.

1 Voetbalvereniging RKSV Mierlo-Hout

In 2019 werd het honderdjarig jubileum van RKSV Mierlo-Hout uitgebreid gevierd. Dat het zo'n succesvolle voetbalclub zou worden konden oprichters Marinus Ketelaars en Tidder van der Burgt niet bevroeden. In het begin van de vorige eeuw was voetbal, naast het wielrennen, een opkomende sport. Zo kwamen de beide jongens op het idee om een voetbalclub op te starten. Het was 20 januari 1919 en zij kwamen, amper dertien jaar oud, net van de lagere school.

Jongensclubje wordt echte voetbalvereniging

Marinus Ketelaars en Tidder van der Burgt bedachten de naam 'Concordia' voor de voetbalclub, wat 'eendracht' betekend. Er werden al gauw medestanders gevonden die allen niet ouder waren dan vijftien jaar. De contributie bedroeg 2 cent per week en er werd gespeeld op gewone werkmanschoenen met een gummibal. Spoedig kon er een bestuur gevormd worden; Piet Wasser werd voorzitter, zijn broer Jac secretaris en Willem van den Heuvel beheerde het schaarse geld. Al in april 1919 kon met twee elftallen gespeeld worden en de gummibal werd ingeruild voor een echte lederen voetbal. De maand daarop huurde de club haar eerste veld van Woningbouwvereniging Mierlo-Hout. Zo konden er eindelijk thuiswedstrijden gespeeld worden tegen 'Napoleon' uit Helmond en een andere plaatselijke clubs als 'Quick-step' en 'de Ruijter'.

Beeldmerk toen en nu.

De oprichters Marinus Ketelaars (l) en Tidder van der Burgt.

Omslag van het jubileumboekje.

Van hot naar her

RKSV Mierlo-Hout heeft in al die jaren op zo'n acht verschillende locaties gespeeld. Na het eerste veld van Woningbouwvereniging Mierlo-Hout moest al in 1919 gezocht worden naar een ander veld. Dit werd een terrein bij de Houtse Barrier. Kort daarop verhuisde de club naar het heiveldje van J. Klomp bij het Eindhovens Kanaal. Het clubhuis was bij de weduwe Van den Burgt. In oktober 1922 verhuisde de club opnieuw naar een flink terrein bij de molen van Van Stekelenburg. Ook deze plek moest na acht jaar verlaten worden. De club stak het spoor over naar de Helmondse weg. Hier werd het veld van de voormalige rivaal 'De Roodborstjes' overgenomen. Deze voetbalvereniging werd na bijna twaalf jaar op 15 juni 1931 opgeheven. Het was een mooi gelegen veld omzoomd door diverse reclameborden. In 1937 werd opnieuw verhuisd in de richting van het spoor. Het nieuwe veld lag aan de Noord-Parallelweg

bij voerman Van Houtum. Het café van Jan Saris diende als clubhuis. Nog voor de oorlog speelde men op het zogenaamd 'Jonge Wacht-veld'. De Jonge Wacht was een katholieke jeugdbeweging als moderne voortzetting van het vroegere Jongens Patronaat. Na de Tweede Wereldoorlog ging deze organisatie verder als Katholieke Verkenner en Gilde Jong Nederland.

< Vooroorlogse voetbalschoenen en bal.

Het 1^e elftal dat in 1928 de Bisschops-beker won. Staande v.l.n.r.: Janus van de Laar (reserve), Piet Meulendijks, Wim Klaassen, Sjeff Schuurs, Marinus Ketelaars, Antoon van Diepen, Wim van Veghel (scheidsrechter), gehurkt v.l.n.r.: M. Timmers, Harrie Heldens, Jan Ketelaars, Jan Meulendijks en Jan Timmers.

Het 1^e elftal werd in 1952 kampioen en promoveerde naar de vierde klasse.

Winterslaap tijdens de oorlog

In oorlogstijd holde het ledenaantal achteruit. Verschillende leden werden in Duitsland te werk gesteld in het kader van de 'Arbeitseinsatz'. Ondanks verwoede pogingen van het bestuur was het tij niet meer te keren. Er werd besloten om voor onbepaalde tijd op non-actief te gaan. Alle bezittingen van de club werden verkocht. De honderd gulden die dat opleverde werd op een spaarrekening van de Boerenleenbank gezet.

Voortvarende start na de oorlog

Bij de nieuwe start in 1946 werd de contributie vastgesteld op 5 cent voor de junioren en 15 cent voor de senioren per week. Het ledental schommelde rond de 125 personen. Men kon wederom terecht op een terrein achter het KJV-huis aan de Slegersstraat. De oude blokhut van de Jonge Wacht, inmiddels in gebruik als verkenner's blokhut, deed dienst als kleedlokaal. De clubkleuren veranderden van blauw-zwart in blauw-wit. In seizoen 1949-50 behaalden zowel het 1^e als het 2e elftal het kampioenschap. Dit was voor het eerst in de geschiedenis van de club.

Uit z'n jasje gegroeid

De accommodatie aan de Slegersstraat werd diverse malen verbeterd. In 1951 kon er zelfs een lichtinstallatie in gebruik worden genomen. Het ledental bleef maar groeien, waardoor slechts één speelveld echt te weinig was. Er moest weer omgezien worden naar een nieuwe locatie. In augustus 1962 kon het nieuwe sportpark 'De Beemd' in gebruik worden genomen. Tegenwoordig is RKS V Mierlo-Hout, qua ledental, de grootste voetbalvereniging van Helmond.

② Hoeve Hoesschot, Scouting en Houts Welvaren

De boerderij op de hoek van de Koeveldsestraat en de Hoofdstraat brandde voor een deel af tijdens felle gevechten rond de bevrijding van Mierlo-Hout in het najaar van 1944. Eind 1971 kwam de historische boerderij ter beschikking voor Scouting 't Hout waar het nog steeds een uitstekend onderkomen heeft. Ook Handboogschutterij Houts Welvaren heeft een plek gekregen bij de hoeve. Dit zijn twee clubs met een rijke historie. Maar de geschiedenis voert nog veel verder terug. In de nabije omgeving stond al in de middeleeuwen de hoeve Hoesschot.

De boerderij op de hoek van de Koeveldsestraat en de Hoofdstraat werd na de brand in 1944 weer opgebouwd. De hoeve draagt nu de naam 'De Houtduif' en biedt onderdak aan twee verenigingen.

De hoeve Hoesschot

De eerste schriftelijke vermelding van deze hoeve dateert van 1327. Later wordt de boerderij ook wel Oosterse hoeve of Hoeve Corsterius genoemd. De hoeve was eeuwenlang (zo'n 350 jaar) in het bezit van één familie, samen met nog drie andere boerderijen op 't Hout. Dit waren de hoeven Gansenwinkel, Ter Cuijlen en Snepescheut. De familie noemde zich Van Hoesschot, wat aangeeft hoe belangrijk dit bezit voor hun was. Je kunt gerust stellen dat de vier boerderijen, samen met enkele andere, de bakermat van het huidige Mierlo-Hout vormden.

Handboogschutterij Houts Welvaren

'Houts Welvaren' werd opgericht in 1877 en had haar eerste clubhuis aan de overkant van de huidige Koeveldsestraat. Daar stond herberg De Lindenboom waar Johannes van Neerven, afkomstig uit Mierlo, jarenlang kastelein was. Bekende activiteiten van 'Houts Welvaren' waren de jaarlijkse teerdag en het zogenaamde 'Hazencours'. De hoofdprijs voor de winnaar was uiteraard een haas. De teerdag was vooral verwennerij voor de 'inwendige mens', maar er werden dan ook onder andere barak- en toepwedstrijden gehouden.

*Voorloper van
Scouting Mierlo-
Hout was de
'Jonge Wacht'.
Hier te zien op een
oude groepsfoto
uit 1939. Op de
achtergrond het
eerste clublokaal
op het KJV-veldje
achter de kerk.*

Scouting Mierlo-Hout

Scouting Mierlo-Hout is voortgekomen uit de 'Jonge Wacht', die werd opgericht in 1932. De scouting heeft al op diverse plekken in Mierlo-Hout haar onderkomen gehad; achter de kerk op het KJV-veld, boerderij 'De Houtduif' in 't Goor, blokhuut 'Papenvoort' op de Papenvoortse heide en tot slot de huidige boerderij aan de Koeveldsestraat 4. In september 1971 werd daar gestart met de verbouwing en pas in 1977 kon de boerderij officieel in gebruik worden genomen. Na een brand in 1982 werd de gerenoveerde jeugdboerderij, een jaar later, door burgemeester Geukers heropend. In 1994 volgde wederom een ingrijpende verbouwing.

Deze foto van Handboogschutterij Houts Welvaren werd gemaakt bij het 75-jarig bestaan in 1952. Bovenste rij v.l.n.r.: Frits Ketelaars, Nelis van den Boomen, Jan Smits, Nol Koppens, Louis Wilms, Karel Verbakel, Jan van Geffen, Piet Dekkers en Toon van Bussel. Tweede rij: Jan Wilms, Marinus van den Heuvel, Peer van Diepen, Bert van Lieshout, Wout Klaasen, Frans Coolen, Harrie van Vlerken, Jan van de Konijnenberg, Theo Rooijakkers, Jo van de Konijnenberg, Sjaak van Diepen en Graard van de Wittenboer. Zittend op de voorste rij v.l.n.r.: Nelis Vervoort, Daan van Dijk, pastoor Pius van de Spijker, dokter Emiel Kerssemakers, Antoon Coolen en Toon van Diepen.

3 De Houtse standermolen

Tot ver in de 19de eeuw waren de Houtse boeren verplicht hun graan te laten malen in Mierlo. In 1888 kocht Godefridus van Stekelenburg op deze plek een weiland met de bedoeling er een molen op te richten. Een jaar later liet Van Stekelenburg de molen in Zeelst bij Veldhoven afbreken om hem vervolgens op 't Hout weer op te bouwen.

Houten standermolen

De Houtse molen was een zogenaamde standermolen: een kast die het maalwerk en de wieken bevatte en die op een verticale 'standerd' op de wind gedraaid kon worden. De standerd en de schragende balken werden op vier gemetselde poeren geplaatst. De molen was helemaal van hout, uitgezonderd de maalstenen, het molenijzer en de poeren.

Molenaarsgeslacht Van Stekelenburg

Godefridus van Stekelenburg werd geboren in Oirschot op 10 maart 1855. Hij was een telg uit de oude Brabantse molenaarsfamilie Van Stekelenburg. Voordat hij de molen op 't Hout liet bouwen, was hij molenaar op de Elderse molen in Mierlo. Tot aan 1937 bemaalden Godefridus en zijn zoon Alfons de Houtse molen. Na het overlijden van Godefridus in 1937 werd de molen verkocht aan een familielid; Antonius Johannes van Stekelenburg, afkomstig van de watermolen te Boxtel. Deze ging voortvarend te werk. De molen werd stilgelegd en de productie overgebracht naar de naastgelegen maalderij waar hij een ruwoliemotor liet installeren.

Afbraak van de molen

In 1938 verkocht hij de molen voor afbraak voor 300 gulden. De molenroeden gingen naar de molen van Swartbroek (L) en het eikenhout naar de plaatselijke firma Janssen voor het maken en restaureren van meubilair.

*Landelijke foto gemaakt door
Frans de Vries. Op de voorgrond
melkt een meisje de koeien.*

Links naast de Boerenbond stond vanaf 1954 de NCB Landbouwschool Pius X. Menig boerenzoon uit de wijde omtrek genoot hier zijn opleiding.

De Houtse molen lag in het open veld aan de Houtsche straat (nu Hoofdstraat). Hier 'tuften' ook de stoomtram voorbij, zoals te zien is aan de rails.

Op de locatie van de molen kwam de vestiging van C.A.V. Mierlo-Hout ofwel de Boerenbond in de volksmond 't pakhois genoemd. Marinus Coolen was hier vele jaren de zaakvoerder.

4 Houtse Barrier en confectiefabriek Milo

Op 1 juni 1852 ging de gemeenteraad van Mierlo akkoord met de aanleg van een kiezelweg van Helmond naar Geldrop. Mede om het onderhoud te financieren werd van deze belangrijke doorgaande weg een tolweg gemaakt. Er werden vier tolposten opgericht waaronder een op de Brand.

Café 'de Barrier' in de jaren zestig van de vorige eeuw.

Schilderij van de tolpost

Van één van de twee tolposten in Mierlo is een afbeelding bewaard gebleven. Het is een schilderij van de hand van August Allebé (1838-1927) uit de collectie van museum Boymans Van Beuningen in Rotterdam. Het romantische schilderij uit 1869 kreeg van de schilder de titel 'L'école buissonnière' (De Spijbelaars) mee. Het stelt een tolboom voor, waarbij een jongetje en meisje proberen het bord dat bij de barrier staat te ontcijferen. Op het bord is duidelijk 'TOL onder Mierlo' te lezen. Ook staat het gemeentewapen van Mierlo afgebeeld. De kinderen zijn vermoedelijk door hun ouders met een kudde schapen en hond naar de hei gestuurd om deze daar te hoeden. Ze kunnen daarom niet naar school. Waarschijnlijk zouden de twee liever naar school gaan, want ze lijken 'schooltje' te spelen. Het meisje gebruikt haar herdersstaf als een soort aanwijsstok en het jongetje leest voor. De schapenkopjes kijken aandachtig toe vanachter de tolboom.

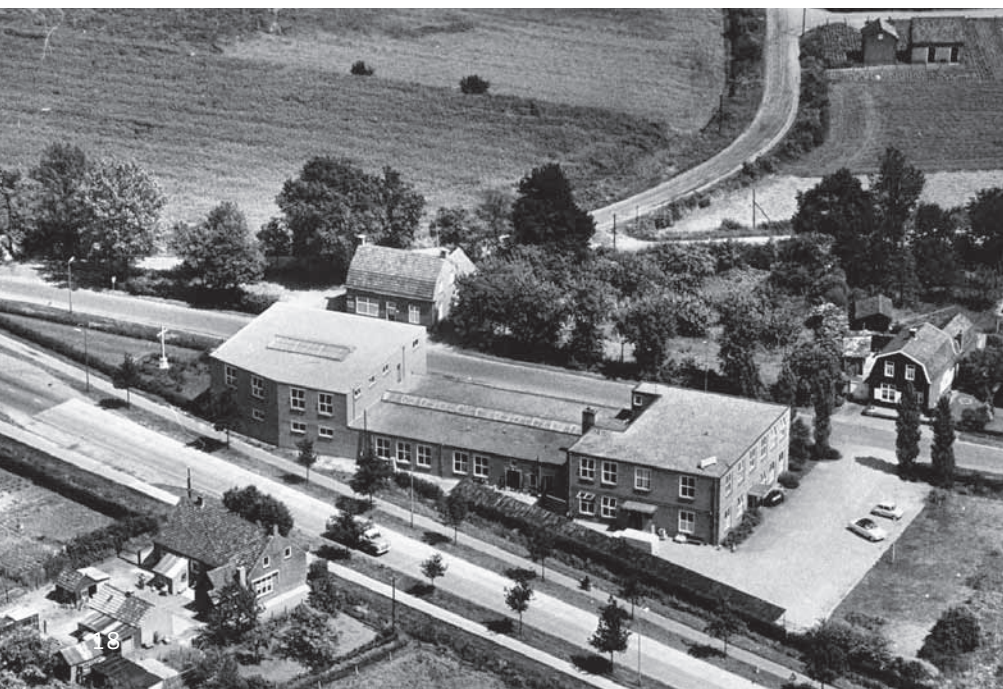
De Houtse Barrier

De tolpost of barrier in Mierlo-Hout werd verpacht aan Willem van Acht uit Mierlo voor bedrag van f 130,-. Bij de tolpost werd een tolhuis/herberg gebouwd genaamd 'de Speurder'. De tolpachters kregen uitvoerige instructies aan wie ze wel en niet tol mochten berekenen. Het meest opvallende is wel dat plaatselijke bewoners ontzien werden, evenals de leden van het Koninklijk Huis en de 'hoge' heren van Rijkswaterstaat, de beheerder van de weg. Op de provinciale weg Helmond-Geldrop werd nog tot omstreeks 1872 tol geheven. Nog steeds leeft de herinnering aan de tolpost voort in de benaming van herberg 'de Houtse Barrier' en rotonde 'de Barrier'.

Milo confectiefabriek

In 1925 bevond zich op de splitsing van de Houtsestraat en de Geldropseweg weverij De Vreeze. Het was een fabriek waar matras-, beddentijk- en tentdoek werd gemaakt. Na een faillissement kreeg kleermakerszoon Jan Verhoeven in 1949 de mogelijkheid om in het pand een confectieatelier te starten. Het werd N.V. Milo. De naam was afgeleid van het wereldberoemde Griekse beeld 'Venus van Milo'. De Milo werd een groot succes en veel werkneemsters uit Mierlo-Hout hebben er goede herinneringen aan. Het bedrijf had voortdurend uitbreiding nodig; in 1956 werd door nieuwbouw het aantal vierkante meters meer dan verdrievoudigd en enkele jaren later kwam er weer een stuk bij. Bij het 12 ½ jarig jubileum in 1962 zijn er tweehonderd personeelsleden en er zijn dependances aan de Dijksestraat in Helmond, in Eindhoven en in De Mortel. Na 25 jaar moest de Milo in 1975 helaas de poorten sluiten.

Luchtopname van Milo confectiefabriek markant gelegen op de splitsing van de Houtsestraat en de Geldropseweg (onder).

5 Laad- en loskade

Tot in de jaren tachtig van de vorige eeuw had Mierlo-Hout zijn eigen haventje aan het Eindhovens kanaal. Tussen hectometerpaal nummer 29 en 30 bevond zich een laad- en loskade. Deze werd gebruikt voor de overslag van landbouw- en houtprodukten.

Er werden onder andere rijshoutbussels verscheept vanuit het Goor. Ze hadden Zeeland als bestemming waar destijds de Deltawerken werden gerealiseerd. Het rijshout diende als basis voor de bouw van dijken. Ook bedrijven die in Mierlo-Hout gevestigd waren, maakten bij gelegenheid dankbaar gebruik van het haventje. De kade is nog steeds zichtbaar aan de verbreding van het kanaal en de steile oever.

Op deze foto van rond 1980 worden boomstammen uit een vrachtschip gehesen. De stammen zijn bestemd voor de Mierlose aannemers en houtzagerijen Van der Vleuten en Van Winckel.

Met een rode pijl is de laad- en loskade aangegeven op een oude stafkaart.

6 Het Eindhovens kanaal en de trambrug

Met de aanleg van het Eindhovens kanaal in 1845 werd Mierlo-Hout definitief afgesneden van Mierlo. De gemeente Mierlo accepteerde dit niet zonder meer. Pas onder grote druk en na enkele concessies van de gemeente Eindhoven ging Mierlo akkoord met de plannen.

Bloeitijd na moeizame start

Pas in de jaren na de Eerste Wereldoorlog kende het Eindhovens kanaal een bloeitijd. Begin jaren twintig kwamen er zo'n duizend schepen per jaar door en tussen 1929 en 1934 werd het flink opgeknapt en geschikt gemaakt voor grotere schepen.

Sluiting voor de scheepvaart

De oorlogsschade van de Tweede Wereldoorlog was groot. De topjaren van het scheepvaartverkeer van voor de oorlog werden niet meer gehaald en de onderhoudskosten waren hoog. In 1971 besloot de

Deze foto uit 1931 geeft een goede indruk van het open landschap destijds.

Twee fraaie opnames van de trambrug in aanbouw rond 1905.

De Betonnenbrug (oftewel 'Nei' brug) tussen Mierlo en Mierlo-Hout met tekst in oude spelling. Deze brug is onlangs gesloopt en vervangen door een nieuwe viaduct.

gemeente Eindhoven (eigenaar van het kanaal) dat het kanaal niet meer bevaren mocht worden. Het kanaal werd in 1974 daadwerkelijk voor de scheepvaart gesloten. Plannen om het kanaal te dempen en er een snelweg overheen aan te leggen zijn gelukkig niet doorgezet.

De trambrug

Het Eindhovens kanaal vormde een serieus obstakel voor de stoomtram die van 1906 tot en met 1932 dwars door Mierlo-Hout 'tuftte'. Bij de aanleg van de tramlijn koos men voor een vaste hoge brug met aan weerszijden van het kanaal een talud. Zo'n brug was duur maar had als voordeel dat de scheepvaart vrije doorgang had en er bovendien geen brugwachter nodig was. De brughoofden bestonden uit baksteen en natuursteen. In 2009 werden ze gerestaureerd en ingericht als schuilkelders voor vleermuizen.

De brughoofden van de trambrug zijn bewaard gebleven.

7 Herberg De Geldersche Koe

De Geldersche Koe werd gebouwd in 1834. De plek was goed gekozen omdat hier verschillende wegen samenkomen, bovendien was het Eindhovens kanaal niet ver weg. In 1858 vond hier vlakbij een geruchtmakende moord plaats.

Foto van rond 1915 met de familie Hendrix gemaakt voor de herberg De Geldersche Koe, later ook genaamd de Melkkoe, gebouwd in 1834. Staande v.l.n.r.: Pieter Jan, Jacoba, Anna Geertruida, Petronella, Maria Elisabeth en Martinus, zittend vader Gerard Hendrix (afkomstig uit Horst) en moeder Allegonda Vorstermans (alias Gon Mui en geboren in Mierlo).

Waar de naam ' Geldersche Koe ' vandaan komt is niet duidelijk, maar het is aannemelijk dat 'Geldersche' een verbastering is van 'Geldropse'. Wanneer de boerderij/herberg is afgebroken blijft onduidelijk. Het pand bevond zich tegenover het karakteristieke witte wevershuisje dat er nu nog staat. De eerste bewoner daarvan was Hannes van de Ven. Naast wever, was Hannes tevens herbergier. Het huisje heeft ook nog een tijdlang dienst gedaan als paardenstal.

8 Het Antoniusbosje

Tegenwoordig ligt het Antoniusbosje als een groene oase midden in de wijk Brandevoort. Dat hier ooit de oudste kapel van Mierlo-Hout stond is niet bij iedereen bekend. Eigenlijk zou het Antoniusbosje vernoemd moeten zijn naar Lambertus, want dat was de patroonheilige van deze kapel.

Dit wegkapelletje gewijd aan Sint Antonius Abt staat in het Antoniusbosje. Het werd op 25 november 1962 ingezegend door pastoor Verbeek.

Kapel op 't Lambertseind

Een kapel is meestal een klein kerkgebouw zonder eigen parochie. Vóór 1884 maakte 't Hout onderdeel uit van de parochie Mierlo, dat op haar beurt hoorde bij het dekenaat Woensel en het bisdom Luik. De eerste vermelding van de Lambertuskapel treffen we aan in 1424, maar de kapel moet al vóór 1400 gesticht zijn. Het buurtschap bij de kapel heette toen Lambertseind, later werd dat Schutsboom. Vlakbij de kapel lag ook de hoeve Sneppenscheut. Deze hoeve wordt al in 1389 genoemd.

Lambertuskapel buiten gebruik

Kort na 1551 is de Lambertuskapel buiten gebruik gesteld en werd de St. Agathakapel gesticht. Deze kapel werd gebouwd op ongeveer dezelfde plaats als de huidige St. Luciakerk. Daarna stond de Lambertuskapel te verkommen op het Lambertseind. In 1632 treffen we de laatste vermelding aan van de oude Lambertuskapel. De Mierlose pastoor Augustinus Wichmans schrijft dan dat het gebouw voor enige jaren is ingestort.

Van Lambertseind naar Schutsboom

Het oude Gilde Sint Antonius Abt, bij de bevolking beter bekend als 'de Schut', had intussen een schietterrein in gebruik genomen op het Lambertseind. Vandaar dat de naam veranderde in 'Schutsboom'. Tegenwoordig herinneren namen als het Antoniusbosje, St. Antoniusweg en Schutsboom aan het gildeverleden. Het wegkapelletje werd op 25 november 1962 ingezegend door pastoor Verbeek. Het schietterrein van het Antoniusgilde is in 1969 verplaatst naar de Beemd aan de Heeklaan.

Deze fraaie langevelboerderij herinnert aan het agrisch verleden van het buurtschap Schutsboom (voorheen Lambertseind).

Hieronder is een detail van de tiendkaart uit 1706 te zien. Hierop is het buurtschap Lamberts Eijnde aangegeven (zie rode pijl).

9 Verdwenen akkers

Das is een van de weinige plekken, waar je nog kunt beleven hoe open het landschap in Mierlo-Hout vroeger was. Het gebied is nu weliswaar een park en de akkers zijn verdwenen, maar de openheid is gelukkig bewaard gebleven.

Boerderijen en buurtschappen

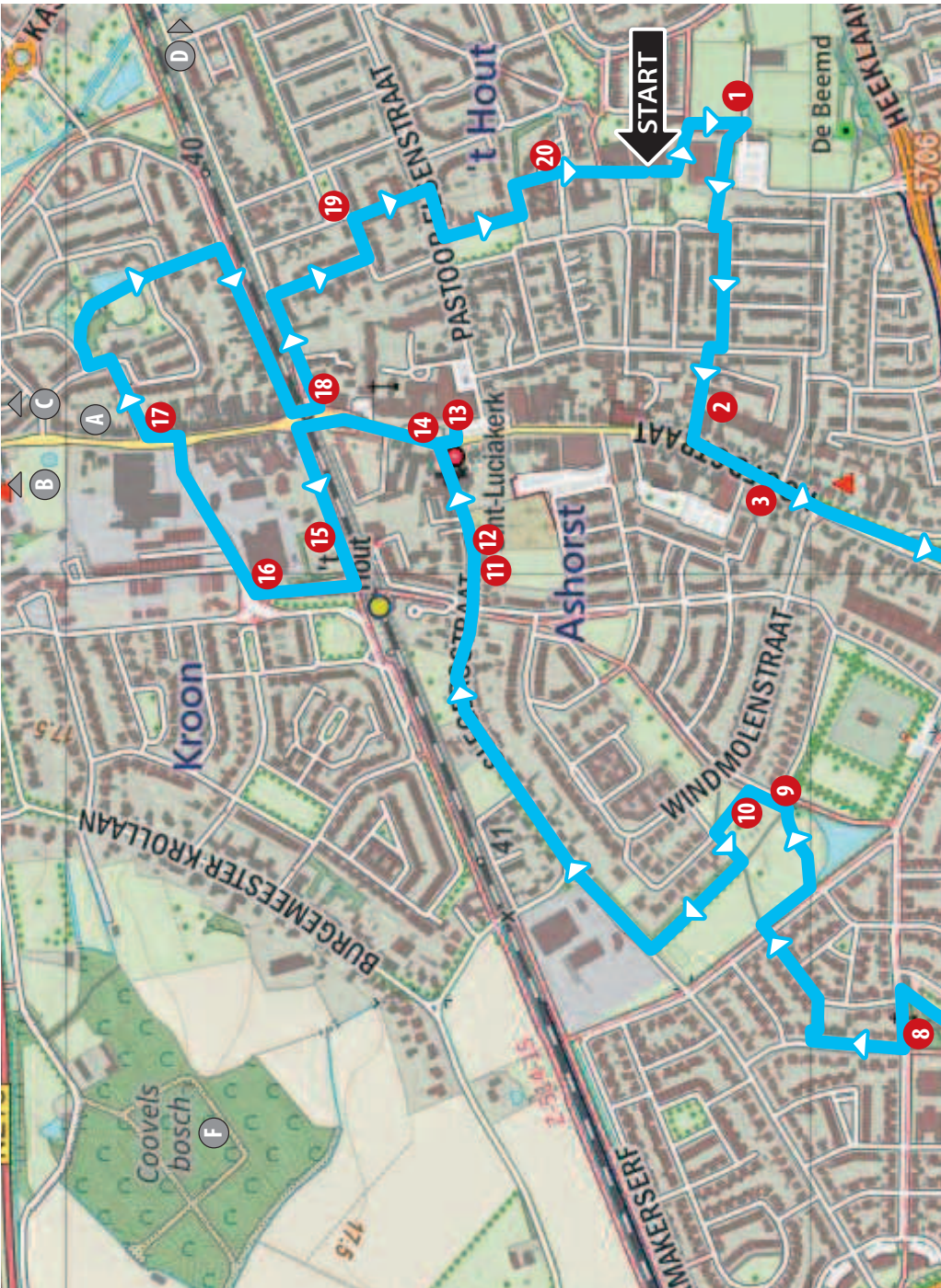
Bij het volgende bordje (nr. 10) valt te lezen dat Mierlo-Hout al in de prehistorie werd bewoond en dat er volop akkerbouw werd bedreven. Na de Romeinse tijd was het eeuwenlang stil in onze contreien. Vanaf de 8^e eeuw raakte deze omgeving weer bewoond en ontstonden her en der boerderijen en buurtschappen.

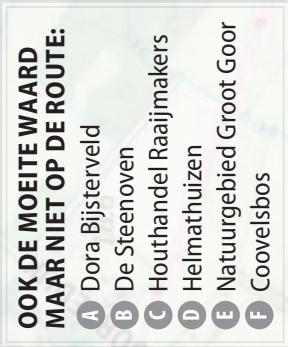
Eeuwenlang bemestten de boeren akkers met een mengsel van plaggen en mest uit de potstal. De akkers werden daardoor aanzienlijk opgehoogd, soms tot 80 cm boven het oorspronkelijk niveau. Zo ontstaan de es akkers, donker en lichtgrijze pakketten die op het gele dekzand liggen. Ook door het opvullen van moerasjes en laagtes werden akkers steeds uitgebreid, zodat men langer kon ploegen zonder te keren.

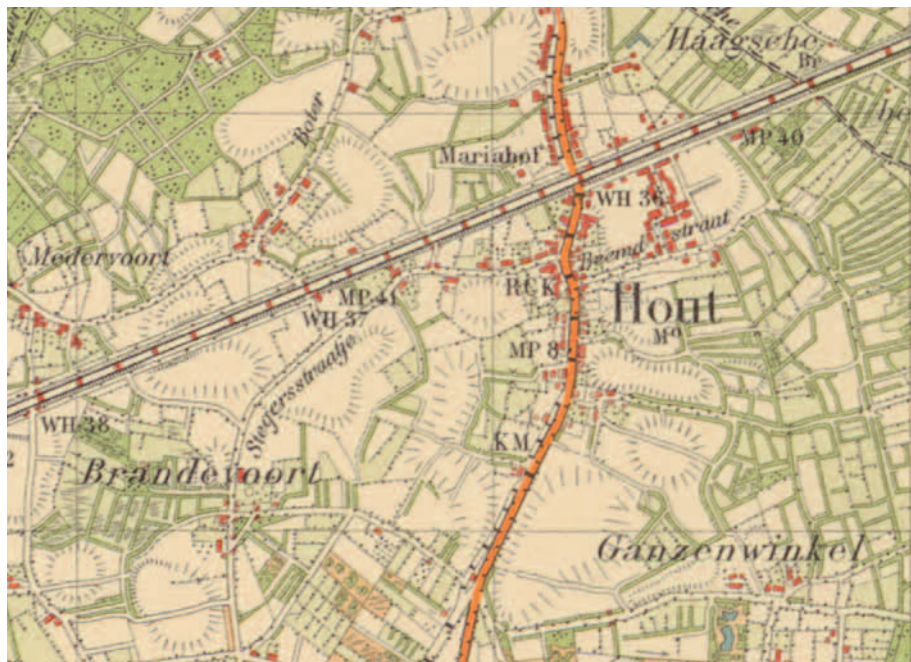
In de 15^e eeuw lagen op 't Hout vijftien grote hoeves, die met naam en plaats bekend zijn. Zij werden omgeven door akkerland. De beemden langs de Goorloop

In de 'Buunders' wordt het graan gemaaid. Op de voorste zit de boerenknecht Frans van de Biggelaar. De jongen aan de teugels is Mari Rajmakers en ome Neel kijkt toe. De foto is gemaakt kort voor de Tweede Wereldoorlog. Mari is tijdens de bevrijding van Mierlo-Hout omgekomen, hij was pas tien jaar oud.

Landkaart van 't Hout rond 1900. De akkers zijn de lichte delen op de kaart. Hoger gelegen akkers zijn met korte lijntjes aangegeven.

werden gebruikt als weiland, evenals de laagtes nabij het Coovelsbos. Verder waren er nog de heidevelden in het zuiden van 't Hout. Hier stak men plaggen en klot (brand) en men hield er schapen en bijen.

Teloorgang van het boerenbedrijf

Met het verdwijnen van de boerderijen zijn helaas ook de akkers zo goed als verloren gegaan. Ze werden volgebouwd met nieuwe wijken en industrie. En de oude zandwegen werden geasfalteerd. Zo vergt het enige verbeelding om het landschap van weleer voor de geest te halen. Wie de moeite neemt om richting Medevoort te gaan, kan nog enkele boerderijen en akkers bewonderen.

*Landelijk vergezicht vanuit de
St. Luciakerk in de richting van de
Slegersstraat en Brandevoort.*

10 Prehistorie in Mierlo-Hout

In het open gebied waar nu het kunstwerk 'de schaar' staat, zijn bij archeologische opgravingen talloze sporen gevonden uit de prehistorie. In deze omgeving woonden in een ver verleden al de eerste 'boeren' van Mierlo-Hout. In de buurt van de schaar zijn urnengraven teruggevonden die nu zichtbaar zijn gemaakt door middel van paalcirkels. Het gebied wordt tegenwoordig 'Ashorst' genoemd wat feitelijk onjuist is, want de échte Ashorst ligt in de buurt van Houtsdonk aan de Heeklaan.

Oudste boerderijen

In 1998 werden op Ashorst de oudste huisplattegronden gevonden van Mierlo-Hout. Het betrof een drietal bescheiden woonstalhuizen uit de Bronstijd (2000-800 v. Chr.). Twee bijbehorende spiekers (opslaggebouwtjes) en een bijgebouw dienden onder andere voor de opslag van granen. Dit wijst dus indirect op landbouwactiviteiten in die periode.

Bevolkingsgroei in de Vroege IJzertijd

De Vroege IJzertijd duurde van 800 tot 500 v.Chr. Op 't Hout moet toen sprake zijn geweest van een ware bevolkingsexplosie! De afgelopen dertig jaar zijn namelijk talrijke sporen teruggevonden uit die tijd op meerdere plaatsen in Mierlo-Hout en Brandevoort. De bevolkingsgroei blijkt onder andere uit een groot grafveld dat

Impressie in vogelvlucht zoals het Brabantse landschap er in de Midden IJzertijd uit zag. De akkers waren destijds zo'n 40 bij 40 meter groot.

Het kunstwerk 'de schaar' markeert een prehistorisch grafveld. De urnengraven zijn nu zichtbaar gemaakt door middel van paalcirkels.

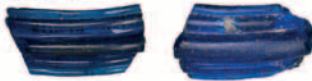
Medevoort

Coovels bos

Du Pré

Gasthuis

De Kroon

Ashorst

Houtse Beemd

Op 't Hout werden tientallen kleurige glazen armbandfragmenten gevonden. Dit toont aan dat de Eburonen, een Keltisch volk, hier gewoond hebben.

aangelegd werd op Ashorst waar eerder al in de Bronstijd en de Steentijd mensen werden begraven. Het gebied moet een 'heilige' betekenis hebben gehad want de oudere grafmonumenten werden met respect behandeld.

Midden- en Late IJzertijd (500-50 v.Chr.)

Mens en vee leefden in die tijd onder één dak, ieder in hun eigen deel van de boerderij. Ten zuiden van de Slegersstraat werden de paalsporen van twee dergelijke woonstalhuizen gevonden. De tweeschepige huizen van ongeveer 16 bij 9 meter leken erg op elkaar en zullen uit dezelfde tijdspanne ergens in de Midden IJzertijd dateren. In de directe omgeving lagen zo'n 25 spiekers voor de opslag van granen en gewassen. Soms werden die ook voor de opslag van eikels gebruikt. De akkers uit die tijd (zogenaamde raatakkers) hadden vaak een vierkante vorm en afmetingen van zo'n 40 bij 40 meter.

In de Late IJzertijd woonden hier de Keltische stam der Eburonen. Woonstalhuizen van de Eburonen zijn echter (nog) niet teruggevonden. Dat ze toch op 't Hout geweest zijn, bewijzen tientallen kleurige glazen armbandfragmenten waarmee de vrouwen zich sierden. Ze gaven waarschijnlijk familiebanden aan van de oorspronkelijke stam waarvan de vrouwen kwamen. In 57 v.Chr. kwamen de Eburonen in conflict met de Romeinen. Ze werden door Julius Caesar genoemd in zijn verslagen van de Gallische Oorlogen. Caesar trachtte ze aan zich te binden door middel van verdragen en afspraken, wat niet lukte. Uiteindelijk werden de Eburonen in 53 v.Chr. definitief verslagen. Het enige wat nog aan hen herinnert zijn sommige Keltische riviernamen die tot op heden zijn blijven bestaan, zoals de Aa en de Dommel.

Romeinse Tijd

't Hout bleef na het vertrek van de Eburonen lange tijd onbewoond. De akkers werden niet langer bewerkt en veranderden weer in bos. Pas vijftig jaar later, zo rond het begin van de jaartelling, zouden de Romeinen terugkomen en Zuid-Nederland definitief bij hun imperium voegen. De Taxandriërs kregen op een gegeven moment toestemming van de Romeinen om het ontvolkte gebied te koloniseren. Op 't Hout zijn een zestal boerderijen van de Taxandriërs teruggevonden aan de Burgemeester Krollaan, op Ashorst en in de buurt van hoveniersbedrijf Dupré. En in 2019 zijn bij een opgraving op Brandevoort nog eens zestien boerderijen aangetroffen. Ze illustreren de opkomst van de landbouw en veeteelt tijdens de Romeinse periode van circa 70-220 na Chr. die bekend staat als de 'Pax Romana' (Romeinse Vrede).

Rampzalig einde

Tussen 225 en 250 na Chr. kwam aan de bewoning in onze contreien vrij abrupt een einde. Wat er precies gebeurd is, is nog onbekend. Waarschijnlijk hebben invallen van Germaanse stammen van over de Rijn en een verzwakte Romeinse verdediging ervoor gezorgd dat de plaatselijke bevolking moest vluchten. Vele boerderijen brandden af en onze regio raakte ontvolkt. 't Hout was na circa 250 helemaal verlaten. Het gebied zou zo'n 800 jaar vrijwel onbewoond blijven.

Maquette van een boerderij die rond 200 n.Chr. nabij het huidige hoveniersbedrijf Dupré stond.

11 KJV-gebouw

Pastoor Verhoeckx deed veel voor de vrouwelijke jeugd. Hij stelde voor om een eigen gebouw voor de Katholieke Jonge Vrouwen te laten bouwen. Binnen korte tijd werd het kloeki bouw opgeleverd door aannemer Fr. van den Broek uit Helmond voor het bedrag van f 6340,-. Op 19 september 1937 werd het plechtig ingewijd.

Voetbalveld, kleedlokaal en blokhuis

Achter het KJV-gebouw lag jarenlang het voetbalveld van RKSV Mierlo-Hout. Tot augustus 1962 huisde de voetbalclub bij het KJV-gebouw. Het veld, het zogenaamde 'Jonge Wacht-veld', had vanaf 1951 een heuse lichtinstallatie. De Jonge Wacht (voorloper van de Scouting) hadden er hun blokhut die tevens dienst deed als kleedlokaal voor de voetbalclub.

Katholieke Jonge Vrouwen (K.J.V.) in de pastorietauin rond 1935. Zittend v.l.n.r.; Francien van Lieshout, Lies Saris, Marie den Ouden, Sien Gruijters, Lina Rovers, Staand; Truus Verbeek, Laura van Hoof, Dien Dijsselbloem, Ciska Slegers, Maria Romanesco, Lena den Ouden, Riek Manders, Fien van den Heuvel, Net Dekker, Marie de Koning en Dina van Dijk. Zittend in hun midden; pastoor Verhoeckx.

12 Tijdelijke graven

iets voorbij het KJV-gebouw ligt een gedenksteen voor drie gesneuvelde Britse militairen. In de ochtend van vrijdag 22 september 1944 waren deze soldaten betrokken bij felle gevechten in Mierlo-Hout. Deze vonden plaats in de nabijheid van de strategisch belangrijke spoorwegovergang.

Soldaat Philip Davies probeerde tevergeefs zijn zwaargewonde kameraad James Ion in veiligheid te brengen. Bij deze moedige reddingsactie werd hij zelf ook dodelijk getroffen door vijandelijk mitrailleurvuur. Ook soldaat John Bruce Millar kwam bij de gevechten om het leven.

Kapelaan Charles Spencer Edgington verzorgde een eenvoudige gebedsdienst, waarna alle drie gesneuvelde Britten een tijdelijk graf kregen op deze plek aan de Slegersstraat. Omdat men niet op de hoogte was van de religie van deze drie militairen, werden zij volgens de traditie van die tijd naast het bestaande kerkhof van de St. Luciakerk begraven.

Op 7 september 1945 werd deze tijdelijke begraafplaats opgeheven. Daarna zijn de stoffelijke resten overgebracht naar het Brits ereveld aan de Geldropseweg in Mierlo.

De tijdelijke graven van de drie Britse militairen.

John Bruce Millar

Philip Davies

James Ion

Mierlo-Hout.

13 Het monumentale hart van Mierlo-Hout

Stralend middelpunt van Mierlo-Hout is, na meer dan een eeuw, nog steeds de St. Luciakerk. In de nabijheid van deze prachtige kerk zijn nóg drie andere monumenten te vinden. Tesaamen vormen zij het monumentale hart van Mierlo-Hout.

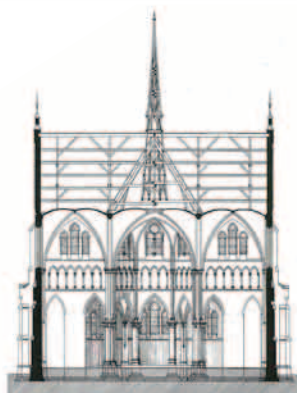
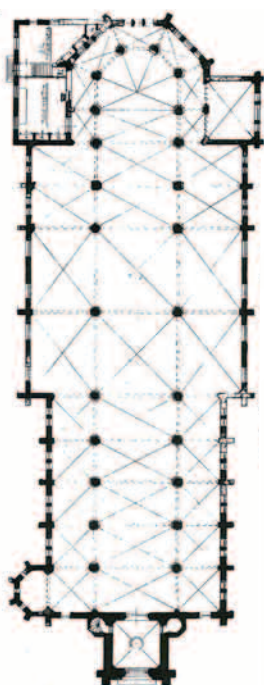
De St. Luciakerk

Vanouds was 't Hout onderdeel van de parochie Mierlo dus moesten de Mierlo-Houtenaren voor de kerkgang naar hun parochiekerk in het dorp Mierlo. Maar eind 19de eeuw groeide het inwonertal van Mierlo-Hout zo hard, dat er behoefte ontstond aan een eigen parochie. In 1883 kreeg men toestemming van de bisschop en kapelaan Elsen werd bouwpastoor van de te bouwen kerk. De neogotische kerk werd in 1897 opgeleverd en naar een ontwerp van architect Caspar Franssen, een leerling van de beroemde Pierre Cuijpers. Het huidige aanzien kreeg de kerk in 1934. Ter gelegenheid van het 50-jarig jubileum van de parochie werden twee nieuwe kerkportalen aan weerszijden van de hoofdingang gebouwd.

Begin jaren zestig, onder pastoor Verbeek, werd het interieur van de kerk vernieuwd en versoberd. Men vond het interieur te druk en ouderwets. Dit resulteerde in het wit schilderen van de muren. Ook werd de prachtige kruiswegstatie weggehaald en vervangen door een moderne variant. Dit stuitte op zoveel onbegrip bij de parochianen dat de latere pastoor Van de Ven de oude kruisweg weer liet terugplaatsen.

>

< Ansichtkaart van de St. Luciakerk rond 1925 met links de Pastorie en rechts het Broederhuis. De stroomtrein tuft door de Houtschestraat en Kees Spoor komt rechts zojuist uit de voordeur gelopen.

St. Luciakerk, Mierlo-Hout, 1925

Het Unitasgebouw

In 1923 liet pastoor Strijbosch het Unitasgebouw oprichten. Voor Mierlo-Hout was het een imposant modern bouwwerk, waar toneel-, zang- en muziekverenigingen konden repeteren en uitvoeringen werden gehouden. Menig Mierlo-Houtenaar heeft dierbare herinneringen aan het pand. Zo ontstond hier tijdens een ledenvergadering van fanfare Unitas het idee om een carnavalsvereniging op te richten. Tot 1974 bleef het Unitasgebouw als verenigingsgebouw in gebruik, waarna de verenigingen terecht konden in De Geseldonk.

Boven de gevelsteen van het Unitasgebouw uit 1923 prijkt tegenwoordig het fraaie wapenschild van Mierlo-Hout.

Pastors van de St. Lucia-parochie in Mierlo-Hout

1884-1917
*Nicolaas Franciscus
Elsen*
(*1844-†1917)

1917-1929
*Johannes P.J.
Strijbosch*
(*1871-†1929)

1929-1946
*Leonardus M.M.
Verhoeckx*
(*1884-†1965)

1946-1954
Pius J.H. van de Spijker
(*1903-†1988)

1954-1964
Cornelis A.M. Verbeek
(*1906-†1964)

1964-1984
Antonius E. van de Ven
(*1915-†1984)

De Pastorie

Zoals wel vaker gebeurde, werd de pastorie eerder gebouwd dan de kerk. Samen met een noodkerk, werd de pastorie in 1884 opgeleverd. Bouwpastoor Elsen moest immers een fatsoenlijk onderkomen hebben. Oorspronkelijk bestond de pastorie uit een enkele bouwlaag met een mansardedak. Begin jaren dertig van de vorige eeuw werd de pastorie ingrijpend verbouwd. Het pand kreeg o.a. een extra verdieping. >

De huidige Mariakapel was voorheen de doopkapel. De opvallende wandtegels zijn in de typische stijl van de jaren dertig.

De Broederhuis

Het huidige uiterlijk kreeg het Broederhuis na de nieuwbouw in 1913. Het was oorspronkelijk in 1871 gebouwd als onderwijzerswoning. De naam Broederhuis stamt van de Broeders de la Salle van de Christelijke Scholen er hun intrek namen. De broeders kwamen op 1 september 1950 naar Mierlo-Hout. Het pand werd intern heringericht en er kwam een ruime aanbouw. Daarna was er plaats voor zo'n twaalf bedden en de kapel bevond zich in een kamer aan de rechterzijde van de voormalige woning. De basisschool, waar de broeders les gaven, heette vanaf 1954 Sint-Odulfusschool.

De gebrandschilderde ramen van Hein van den Boomen uit de kapel van het Broederhuis waarvoor een nieuwe bestemming wordt gezocht.

Oorspronkelijk was het Broederhuis de woning van de hoofdonderwijzer.

14 't Zusterklooster

In 1883 wordt kapelaan Elsen van de Lambertusparochie in Helmond door bisschop Godschalk van 's-Hertogenbosch benoemd tot bouwpastoor van de nieuw opgerichte parochie van Mierlo-Hout. Kort na de oprichting van de nieuwe parochie leeft bij pastoor Elsen al de gedachte om een zusterklooster op te richten. Daarmee zou voorzien worden in katholiek onderwijs voor de meisjes en bovendien zouden de zusters hem behulpzaam kunnen zijn bij het catechismusonderwijs. Een perceel schuin tegenover de St. Luciakerk aan de Houtschestraat lijkt hem de ideale plek.

Het sociale netwerk van pastoor Elsen komt hem goed van pas. Hij is bevriend met enkele invloedrijke en gegoede families in Helmond, waaronder de families Bogaers, Raymakers en Prinzen. Met hulp van hen lukt het hem om al in 1889 een liefdesgesticht op te richten. Het gebouw wordt ontworpen door Jan Willem van der Putten.

Zusters van Liefde

Zusters om het klooster te bevolken vindt pastoor Elsen ook via zijn Helmondse vrienden. Een zoon van de familie Bogaers is rector in het moederhuis van de Zusters van Liefde in Schijndel. Deze weet het bestuur van de orde te overreden om in Mierlo-Hout een dochterklooster van het Schijndelse moederhuis te beginnen. Het klooster krijgt de naam St. Alphonsus. >

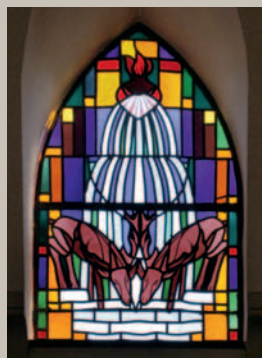
Het zusterklooster ofwel liefdesgesticht in de jaren twintig van de twintigste eeuw. Het adres was toen Houtschestraat 116. Linksonder is de tramlijn en halte te zien.

Kapel als enige tastbare herinnering

De kapel is het enige gebouw dat nog herinnert aan het zusterklooster. Al vanaf 1893 had het klooster een kapel, deze bevond zich in het klooster zelf. In 1930-1931 werd een nieuwe vrijstaande kapel gebouwd. De oude kapel in het klooster werd daarop verbouwd tot drie pensionkamers. Op 19 maart 1931, de feestdag van de H. Jozef, vond de plechtige inzegening plaats door pastoor Verhoeckx. In de kapel zijn nog enkele fraaie glas-in-lood ramen te zien.

De Zusters van Liefde met in hun midden zuster Immaculée. Zij was moeder-overste van 19 oktober 1919 t/m 21 november 1928.

Warm welkom

Vijf zusters worden aangewezen om het klooster te bemensen, te weten: zuster Gertrudis (overste), Josepha, Octavie, Curena en Anacleta. Op 3e paasdag, 25 april 1889, worden de zusters hartelijk verwelkomt door de massaal uitgelopen bevolking van Mierlo-Hout. Alles is picobello in orde waardoor de zusters al op 1 mei 1889 kunnen beginnen met brei- en taalonderwijs. De verzorging van zieken en bejaarden laat nog even op zich wachten. Maar een noodgeval brengt daar verandering in. Op 't Hout breekt in september 1889 de tyfus uit, waardoor in het liefdegesticht in allerijl ziekenzalen moeten worden ingericht. Het is de aanvang van wat later uit zal groeien tot het zorgcentrum Alphonsus.

Groei en uitbreiding

Het kloostergebouw is al snel te klein. In 1913 en 1921 wordt het gasthuis vergroot en 1922 wordt de nieuwe zesklassige school voltooid. De oude lokalen doen daarna dienst als naaischool en fröbelschool. In 1932 verandert het uiterlijk van het klooster totaal. Het ontwerp van architect F. Vervest voorziet in een extra verdieping op het bestaande gebouw. Tot 1972 blijven de zusters van Schijndel werkzaam op 't Hout. Daarna gaat het gebouw en het beheer ervan over naar de stichting St. Jozefzorg. In 1976-1977 wordt een nieuw bejaardenhuis gebouwd en in het najaar van 1977 begint de sloop van het klooster.

15 De spoorweg en buitenplaats Mariahof

In 1865 werd de spoorlijn tussen Helmond en Eindhoven in gebruik genomen. Het tracé liep dwars door Mierlo-Hout. In de begintijd werd de spoorlijn nog niet zo intensief gebruikt. Het was er rustig, waardoor de Helmondse industrieel Karel Raijmakers het een ideale plek vond om er een buitenplaats, genaamd Mariahof, te bouwen.

Station Helmond-t Hout uit 1992.

Aanleg van de spoorlijn

In 1860 besloot de Nederlandse regering bij wet tot de aanleg van een uitgebreid spoorwegnet. Dit omdat de meeste Europese landen halverwege de 19e eeuw al waren voorzien van een uitgebreid spoorwegnet en Nederland in dat opzicht achterbleef. Om Brabant en Limburg te ontsluiten, werd een traject gepland tussen Breda en Maastricht. Het tracé maakte een ruime omweg om zoveel mogelijk steden te verbinden, te weten; Breda, Tilburg, Boxtel (was knooppunt), Eindhoven, Helmond, Venlo, Roermond, Sittard en Maastricht. Op 5 november 1865 werd het traject Breda-Venlo feestelijk in gebruik genomen. In de begintijd reden er maar een handvol treinen per dag. De gemeente Mierlo ijverde al in 1896 voor een eigen station in Mierlo-Hout. Uiteindelijk werd Station Helmond-t Hout in 1992 gerealiseerd als derde station van Helmond. Architect Caroline Laboyrie ontwierp het gebouw in een postmoderne stijl met ronde vormen en felle kleuraccenten. >

Deze foto is gemaakt in 1937 vanuit de toren van de St. Luciakerk. De stoomtrein passeert zojuist Mariahof. Op de voorgrond de R.K. Jongensschool, vanaf 1954 de Sint Odulfusschool.

Buitenplaats Mariahof

Karel Raymakers, telg uit een vooraanstaande Helmondse fabrikantenfamilie, liet het huis bouwen als buitenverblijf in 1905. Zijn vrouw, Maria Coppens, is waarschijnlijk de naamgeefster van Mariahof. Architect is Piet Buskens uit Nijmegen en de tuin werd ontworpen door Otto Schulz. Het buitenverblijf werd gebouwd in de toen moderne art nouveau-stijl. Het ronde raam op de eerste verdieping herinnert daar nog aan. Karel Raymakers overleed al in 1911, waarna Mariahof in verschillende handen kwam. Het was onder andere eigendom van de hoveniersfamilie Du Pré.

Twee ansichtkaarten van Mariahof gemaakt tussen 1905 en 1915. Mariahof werd gebouwd in art nouveau-stijl.

16 Bedrijvig Mierlo-Hout

De voormalige Helmondseweg heet sinds Mierlo-Hout bij Helmond kwam de Mierloseweg. In een ver verleden had deze weg nóg een andere naam; de Kruisstraat. Het was een 'bedrijvige' straat en de doorgaande route van Helmond naar Mierlo en verder naar Geldrop en Eindhoven. Dat trok menig ondernemer aan uit het midden- en kleinbedrijf.

In het oog springend zijn nu alleen nog de bedrijfsloodsen van aanhanger- en opleggerfabriek Jumbo. Maar enkele decennia geleden waren aan de Mierloseweg en de Hoofdstraat verschillende kleine en grote bedrijven gevestigd. Hier volgt een gedeeltelijke opsomming, beginnend vanaf de grens met Helmond: Houthandel Raymakers, Dirks klimmaterialen, Machinefabriek HB Löring & Zn, Jumbo aanhanger- en opleggerfabriek, Janssen & Fritsen, Smederij Kusters en Confectieatelier Milo. Niet ver van de Mierloseweg lagen ook nog de bedrijven van textielfabriek Laura Ashley, Boot Keukens en Panhuizen graveerindustrie. De laatste twee bestaan overigens nog steeds. Op het ruime perceel van Laura Ashley is nu plaats vrijgekomen voor Bedrijventerrein De Hoefkens.

Jumbo Motor Compagnie

De geschiedenis van Jumbo kan teruggevoerd worden tot 1886. In dat jaar werd door de Sjef van der Meulen een bedrijfje opgericht wat een ijzerwinkel, wapenhandel en smederij omvatte. De firma Van der Meulen koopt in 1926 een leegstaand bedrijfspand aan de Helmondseweg (Mierloseweg). De hiervoor opgerichte >

Jumbo Motor Compagnie kort voor de Tweede Wereldoorlog.

N.V. Jumbo Motor Compagnie had als doel het vervaardigen en verkopen van vrachtwagens, aanhangwagens, opleggers en kipinstallaties. Vanaf de crisisjaren legt het bedrijf zich toe op aanhangwagens en opleggers. Dat wordt een groot succes. In heel Europa kon je de aanhangers en opleggers van Jumbo tegenkomen. In 1952 werd Jumbo gescheiden van het moederbedrijf. Door de fusie van Jumbo en Groenewegen is in 2011 Groep Jumbo Groenewegen ontstaan.

Fraai muurmozaïek uit 1967 in de zijgevel van het bedrijfspand van Panhuizen graveerindustrie.

Jumbo advertentie uit 1959.

Door de 'bedrijvigheid' zijn langs de Mierloseweg en de Hoofdstraat verschillende tankstations te vinden, zoals deze van Verbakel.

Luchtfoto uit 1970 met de textieldrukkerij van Raventa. Vanaf maart 1976 werd hier de confectielijn van Laura Ashley gestart. Rechts daarvan is Jumbo te zien. Helemaal onder een deel van de Slegersstraat en iets daarboven de spoorlijn.

17 Het Apostelhuis en -park

Het Enckevoirtpark (voorheen Apostelpark) is tegenwoordig de 'groene long' van de Apostelwijk. Samen met de vooroorlogse Apostelhoeve vormt het tevens één brok geschiedenis. Eens stond op deze plaats een omgracht huis dat werd omgevormd tot het Apostelhuis: een huis bedoeld voor twaalf hulphoeveden. De grachten en de put zijn al die eeuwen bewaard gebleven en nog steeds te zien in het Enckevoirtpark.

Rijke historie

Op de plek waar nu de Apostelhoeve staat is al in 1400 sprake van een grote hoeve met grachten eromheen. Ze wordt de hoeve Ter Kelre genoemd. Deze hoeve is eigendom van Dirc Stockelman. In 1402 volgt Jan Dirk Stockelman zijn vader op als eigenaar van het goed Ter Kelre dat dan bestaat uit een hoeve én een huis. Het huis ligt schuin tegenover de hoeve en krijgt de naam Stockelmanshuis. Met de term 'huis' wordt in die tijd een stenen woning van enige allure bedoeld. De stichter van het latere Apostelhuis, Willem van Enckevoirt, moet het Stockelmanshuis en de omgeving uit zijn jeugd gekend hebben.

Willem van Enckevoirt

Kardinaal Van Enckevoirt (1464-1534) mag gerust de beroemdste Houtenaar aller tijden worden genoemd. Op 22 januari 1464 wordt Willem geboren op de hoeve Berenbroek. Over zijn jeugd is alleen bekend dat zijn vader overleden is toen hij dertien jaar was. Zijn oom Zeger van Enckevoirt, een geestelijke met een goed inkomen, ontfermt zich daarna over hem. Op zijn vierentwintigste blijkt Willem in Rome een administratieve functie te hebben bij de Romeinse Curie (pauselijk bestuur). Hij begint onder aan de ladder, maar zijn carrière verloopt voorspoedig. >

Aquarel door Hendrik Spilman van het Apostelhuis en kapel rond 1730.

Willem blijkt goed te kunnen studeren en heeft uitstekende diplomatieke gaven. Hij wordt een zeer invloedrijk man die omgang heeft met de 'groten' van zijn tijd waaronder paus Adrianus VI en keizer Karel V. Daarnaast verwerft hij een honderdtal beneficies (een kerkelijk ambt met inkomsten) waarmee hij een aanzienlijk vermogen opbouwt. Hij bewoont tot aan zijn dood een stadspaleis in Rome.

Het Apostelhuis

Pas na de dood van Willem van Enckevoirt krijgt zijn wens om een huis te stichten voor oudere hulpbehoevende Mierlonaren pas echt gestalte. De stichtingsakte wordt op 3 augustus 1545 opgemaakt. Hierin staat vermeld dat het Stockelmanshuis bestemd wordt voor de verpleging van twaalf bejaarde Mierlonaren.

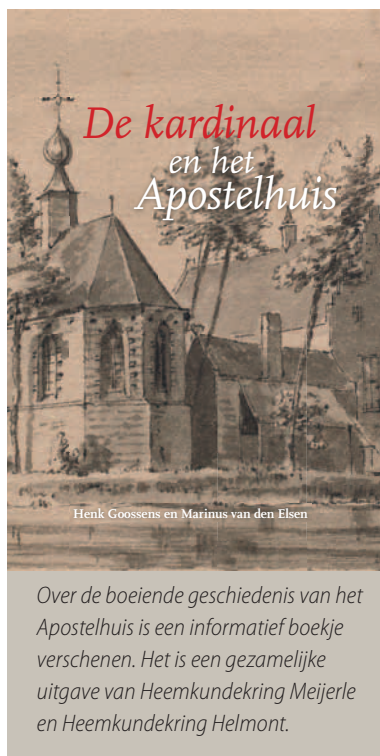

Enkele bodenvondsten die zijn gedaan tijdens de aanleg van het Apostelpark.

De te verplegen mannen moeten wel aan bepaalde voorwaarden voldoen. Ze dienen ten minste vijftig jaar oud te zijn en onge-trouwd of weduwnaar. Het Apostelhuis zelf bestaat uit een groot huis met een zadeldak, trapgevel en diverse bij- en aanbouwen. Dit komt in grote lijnen overeen met het oorspronkelijke Stockelmanshuis. De kapel wordt waarschijnlijk nieuw bijgebouwd. Pas in 1556 wordt ze geconsacreerd. In de kapel worden wekelijks acht heilige missen gelezen aan het drievuldigheidsaltaar.

Verval en sloop

Na de reformatie nemen protestante machthebbers het Apostelhuis over. Langzaam raakt het in onbruik en vervolgens in verval. Rond 1870 worden het Apostelhuis en de kapel gesloopt. Veel bouwmaterialen worden verwerkt in Huize Bethanië in Mierlo. De hoeve Ter Kelre blijft overeind, totdat brand in 1934 de boerderij in de as legt. Gelukkig wordt direct besloten een nieuwe boerderij op te bouwen; de huidige Apostelhoeve.

De Apostelhoeve werd direct na de brand in 1934 opgebouwd.

18 Herdenkingsmonument

Op 22 september 1944, kwam met een hevige strijd een einde aan de Duitse bezetting van Mierlo-Hout. Het was de opmaat voor de bevrijding van Helmond, die drie dagen later op 25 september, met minder dramatisch verlies een feit werd. Monument Mierlo-Hout staat voor vrijheid en herdenken. Ieder jaar op 22 september worden bij het monument de slachtoffers herdacht en diverse activiteiten georganiseerd, waar door de stichting, ook de schooljeugd actief bij betrokken wordt.

Oprichting en onthulling

In 2005 ontstonden de eerste plannen voor het oprichten van een monument voor de wijk Mierlo-Hout. Er werd een herdenkingscomité opgericht door de initiatiefnemers Leo van Aerle, Mario Coolen en Henk van de Westerlo. Dankzij bijdragen van wijkraad Mierlo-Hout, gemeente Helmond, de Rabobank en het bedrijfsleven kon het monument zes jaar later gerealiseerd worden. De officiële onthulling was op 22 september 2011. In 2012 volgde een uitbreiding van het monument. Aan de rechterzijde werd een paneel aangebracht met daarop de namen en foto's van de gesneuvelde Engelse militairen en 11 burgerslachtoffers. Na een langdurig en succesvol onderzoek, kon de stichting nog 3 andere burgerslachtoffers van de 2^e W.O. registreren. Sinds september 2023 telt het monument 14 omgekomen Mierlo-Houtenaren en 3 Engelse militairen.

Strategisch belangrijk doelwit

De gekozen locatie voor het monument is gebaseerd op historische feiten, namelijk daar waar de strijd het hevigst was. De omgeving van de spoorwegovergang heeft zwaar te lijden gehad van beschietingen en bombardementen.

Symbolisch monument

Het herdenkingsmonument symboliseert een boerderijgevel met daarin een dubbele staldeur en is gemaakt van cortenstaal. Hier wordt het verhaal uitgebeeld van de Britse tankcommandant John Bruce Millar die omkwam tijdens de bevrijding van Mierlo-Hout op 22 september 1944. De tankcommandant stierf in de staldeuropening van de boerderij van Keijzers dicht bij het spoor aan de Hoofdstraat. Hij lag in de armen van de toegesnelde verpleegkundige Francien Coolen.

Ook de Britse soldaat James Ion werd dodelijk gewond tijdens de bevrijding. Hij werd getroffen door mitrailleurvuur van de Duitsers die zich aan de andere kant van het spoor hadden verschanst. Soldaat James Ion lag tussen de rails en zijn kameraad

soldaat Philip Davies wilde hem redden, maar kwam daarbij zélf om het leven. Deze heemroute is zojuist voorbij gekomen aan de gedenksteen in de Slegersstraat waar de drie Britse militairen tijdelijk begraven werden.

Zware verwoeste woningen, na de bomaanval van 28 augustus 1944, op de Helmondseweg nabij de spoorwegovergang (foto boven).

Een MP houdt wacht bij de spoorwegovergang met op de achtergrond het verwoeste spoorwachtershuis nr. 36 (foto onder).

19 Oude speeltuin in de Pastoorsbuurt

Op dit mooie pleintje is nu een park aangelegd met een kleine speeltuin. Voorheen, in de jaren vijftig en zestig, lag hier een grote speeltuin middenin een kinderrijke nieuwbouwbuurt. Er werd een stichting voor opgericht; Stichting Speeltuinvereniging. Het beheer werd gedaan door mr. Van de Vorst, die vanwege een handicap hier een prima tijdsbesteding vond.

Opening van de speeltuin begin jaren '60 van de vorige eeuw. Er waren een groot aantal prominenten aanwezig, waaronder burgemeester Krol met zijn vrouw, pastoor Verbeek en voorzitter van de speeltuin; de heer Huiskes.

Houtse Woningbouwvereniging

Rondom dit pleintje staan huurwoningen van de Houtse Woningbouwvereniging (nu Compaen). Hier werd de eerste nieuwbouwwijk gerealiseerd door de woningbouwvereniging. Het begon in 1920 toen in totaal 64 woningen werden opgeleverd. Deze huizen zijn, heel modern voor die tijd, aangesloten op het elektriciteitsnet en zijn voorzien van een (onmisbare) kelder. Tot in de jaren zestig werd er gebouwd in

de zogenaamde 'Pastoorsbuurt'. Zo werd de buurt genoemd omdat alle straten, geheel in de geest van die tijd, vernoemd werden naar prominente geestelijken uit Mierlo-Hout. Te beginnen met Kardinaal Van Enckevoirtstraat, Pastoor Elsenstraat, Pastoor Van Massenhovenstraat, Pastoor Verbraeckenstraat en zo verder.

De Japanse kers bloeit uitbundig in het voorjaar op het pleintje aan de Pastoor Van Massenhovenstraat.

20 Gheynspark

Tot 1988 stond op deze plaats de LHNO-school met de naam 'Regina Pacis' (Koningin van de Vrede). LHNO staat voor Lager Huishoud- en Nijverheidsonderwijs. In die tijd meestal 'huishoudschool' genoemd of een beetje spottend 'spinazie academie'.

De school werd gebouwd in 1961 en realiseerde in 1972 nog een fikse uitbreiding. Maar na 26 jaar viel het doek voor deze school. De veranderingen in het onderwijs en het gebrek aan voldoende leerlingen waren de aanleiding voor de sluiting. Hierop volgde de sloop van het schoolgebouw.

Actieve buurtvereniging Gheynspark

In 1991 betrokken de eerste bewoners de woningen rondom het rustige Gheynspark. Sinds 1993 kent het Gheynspark een buurtvereniging die talrijke activiteiten organiseert.

Ook hier liet Hein van den Boomen zijn kunstige sporen na in de vorm van een fraai mazaïek, dat helaas niet bewaard is gebleven.

Entree van de huishoudschool Regina Pacis.

Mierlo-Hout heeft een rijke historie, maar dat is lang niet bij iedereen bekend. Daarom heeft de commissie Historisch Bewustzijn van de wijkraad Mierlo-Hout een prachtige wandelroute door Mierlo-Hout uitgezet. Daarbij kreeg de commissie hulp van diverse instanties. De route is ook geschikt voor schooljeugd en belangstellenden die rolstoelafhankelijk zijn.

De historische wandelroute start en eindigt bij wijkhuis De Geseldonk, Cederhoutstraat 44 en is ongeveer 8 km lang. Ze voert de wandelaars langs markante plekken en gebouwen in Mierlo-Hout. Er zijn tevens speciale QR-bordjes langs de route geplaatst. Hierop wordt de geschiedenis van de bijzondere plekken weer gegeven en achter de QR-code is nog meer informatie te vinden.

De wijkraad Mierlo-Hout hoopt dat ze hiermee een kleine bijdrage heeft geleverd aan het historisch bewustzijn van de inwoners van Mierlo-Hout en Helmond.

